

Tertius, abstinencia a sævis.

Sed quia sunt quedam scelera, quæ maxime obstant quominus imprecatione Deus postulationi nostræ concedat, ut cædes et illata vis : manus abstinendæ sunt ab hac crudelitate et violentia de quo facinore sic Isaiæ ore loquitur Deus : (a) Cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis, et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam; manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.

Quartus, fugienda ira.

Fugienda est ira ac dissidium, quæ magnopere etiam impediunt ne preces audiantur : de quibus est illud Apostoli : (b) Volo viros orare in omni loco, levantes puras manus sine ira et disceptatione.

Quintus, injuriarum oblivio.

Videndum est præterea, ne nos implacabiles cuiquam præbeamus in injuria : nam sic affecti Deum precibus adducere non poterimus ut nobis ignoscat. (c) Cum enim stabitis, inquit ipse, ad orandum, dimittite, si quid habetis : et (d) si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Sextus, opera misericordiæ.

Cavendum quoque est ne duri simus et inhumani egentibus : nam in ejusmodi homines illud dictum est : (e) Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit, et non exaudietur.

(a) Isa. 1. 15. — (b) 1 Tim. 2. 8. — (c) Marc. 11. 25. — (d) Matth. 6. 15. — (e) Prov. 21. 13.

Septimus, superbia reprimenda.

Quid dicemus de superbia? quæ quantopere Deum offendat, testis est illa vox : (a) Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

Octavus, verbum Dei audiendum.

Quid de contemptione divinatorum oraculorum? in quam exstat illud Salomonis : (b) Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.

Nota. Quo tamen loco non excluditur deprecatio factæ injuriæ : non cædis, non iracundia, non illiberalitatis in pauperes, non superbiæ, non displicentiæ divinæ orationis, non denique reliquorum scelerum, si ignoscendi venia petatur.

Nonus, fiducia habenda.

Est vero ad hanc quoque præparationem animi fides necessaria : quæ si desit, neque de summi Patris omnipotentia, neque de illius misericordia, unde tamen orantis fiducia oritur, habetur cognitio : quemadmodum docuit ipse Christus Dominus : (c) Omnia, inquit, quæcumque petieritis in oratione, credentes, accipietis. De hujusmodi fide scribit sanctus Augustinus (d) de verbis Domini : Si fides deficit, oratio perit. Caput igitur est ad rite orandum, quod jam dictum est, ut fide firmi ac fixi simus : quod Apostolus ex contrario ostendit : (e) Quomodo invocabunt in quem non crediderunt? Itaque credamus oportet, ut et orare possimus, et ne nos fides ipsa deficiat, qua salutariter oramus. Fides enim est, quæ preces fundit : preces faciunt, ut omni dubitatione sublata, sta-

(a) Jac. 4. 6. 1 Petr. 5. 5. — (b) Prov. 28. 9. — (c) Matth. 21. 22. — (d) Epist. 10, sermon. 56. — (e) Rom. 10. 14.

bilis ac firma sit fides. In hanc sententiam (a) sanctus hortabatur Ignatius eos qui ad Deum adirent oraturi: Noli dubio esse animo in oratione: beatus est qui non dubitaverit. Quare ad impetrandum quod velimus a Deo maximum pondus affert fides et certa spes impetrandi, quod monet sanctus Jacobus: (b) Postulet in fide, nihil hæsitans.

Unde fiducia excitanda.

II. Multa sunt quibus nos confidere oportet in hoc officio precationis.

Primo. — Est ipsa Dei in nos perfecta voluntas ac benignitas, cum jubet nos se patrem appellare, ut ejus nos esse filios intelligamus.

Secundo. — Est prope infinitus numerus eorum qui Deum exoraverunt.

Tertio. — Est summus ille deprecator, qui nobis semper præsto est, Christus Dominus, de quo sic est apud S. Joannem: (c) Si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum, et ipse est propitiatio pro peccatis nostris: item Paulus apostolus, (d) Christus Jesus, qui mortuus est, imo qui et resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis; item ad Timotheum: (e) Unus enim Deus, unus et mediator Dei, et hominum, homo Christus Jesus; tum ad Hebræos: (f) Unde debuit per omnia fratribus assimilari, ut misericors fieret et fidelis Pontifex ad Deum. Quare etsi nos indigni sumus qui impetremus, tamen optimi dignitate interpretis ac deprecatoris Jesu Christi sperare, et magnopere confidere debemus, nobis omnia, que

(a) Ignat. Epist. 10 ad Hieron. — (b) Jac. 1, 6. — (c) 1 Joan. 2, 14. — (d) Rom. 8, 34. — (e) 1 Tim. 2, 5. — (f) Heb. 2, 17.

per illum rite petierimus, concessurum Deum.

Quarto. — Denique nostræ auctor est precationis Spiritus sanctus, quo duce preces nostras audire necesse est. (a) Accepimus enim Spiritum adoptionis filiorum Dei in quo clamamus, Abba Pater, qui quidem Spiritus clarissimam, qui inscitiam nostram adjuvat in hoc orandi munere, imo vero, inquit, ipse postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.

Quinto. — Quod si qui titubant interdum, nec se satis esse firmos in fide sentiunt, utantur illa voce Apostolorum: (b) Domine, adauge nobis fidem, et cæci illius: (c) Adjuva incredulitatem meam.

Sexto. — Sed tum maxime et fide et spe vigentes, omnia a Deo optata consequemur, cum ad ipsius Dei legem ac voluntatem, omnem mentem, actionem et orationem nostram conformabimus: (d) Si manseritis enim, inquit, in me, et verba mea in vobis manserint, quodcumque voveritis, petetis, et fiet vobis: quamquam ad hanc impetrandi ab eo omnia facultatem, in primis necessaria est, ut antea diximus, oblivio injuriarum, et benevolentia ac benefica voluntas in proximos.

QUE RATIO IN ORANDO REQUIRITUR.

Oratio nisi recte fiat, non prodest.

I. Maxime autem refert quomodo sacris precibus utamur, nam etsi precatio bonum est salutare; tamen, nisi recte adhibeatur, minime prodest: quod enim petimus, sæpe non assequimur, ut sanctus inquit Jacobus (e), ob eam causam, quia male petimus. Ergo docebunt parochi fide-

(a) Rom. 8, 15. — (b) Luc. 17, 5. — (c) Marc. 9, 24. — (d) Joan. 15, 7. — (e) Jac. 4, 3.

lem populum, quæ sit optima ratio bene petendi, et privatim ac publice orandi, quæ precepta christianæ orationis tradita sunt ex Christi Domini disciplina.

Orandum est in spiritu et veritate.

I. Est igitur (a) orandum in spiritu et veritate, nam cœlestis Pater tales quærit qui adorent eum in spiritu et veritate. *De hac ratione orandi in spiritu et veritate, vide Cyrillum Alexandr. per 17 libros integros. Item Div. Thom. 2, 1, quæst. 85, art. 12.*

Quis orat in spiritu et veritate.

III. Orat autem eo modo, qui intimum ac flagrans animi studium adhibet, a qua spirituali precandi ratione vocalem non excludimus: verumtamen principatum jure tribuendum ducimus illi, quæ a vehementi animo proficitur, obsecrationi, quam Deus, cui patent occultæ hominum cogitationes, audit, etiamsi non ore proferatur.

Exemplum. — Audivit Annæ (b) ejus, quæ fuit mater Samuelis, intimas preces, de qua illud legitur, fletem orasse, et tantum labia moventem.

Aliud. Oravit hoc modo David; inquit enim (c) Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea, Hujusmodi exempla in divinis Libris passim legitur occurrunt.

Oratio vocalis, utilis et necessaria.

IV. Habet autem vocalis oratio propriam utilitatem et necessitatem: nam incendit animi studium et religionem orationis inflammat: quod ad Probam scripsit sanctus Augustinus hoc modo c. 8, 9, 10: Nonnunquam verbis et aliis signis ad

(a) Joan. 4, 25. — (b) 1 Reg. 1, 16. — (c) Ps. 26, 8.

augendum desiderium sanctum nos ipsi acrius excitamus. Cogimur interdum vehementi animi cupiditate et pietate, verbis efferre sententiam: nam exultante animo lætitia, par etiam est linguam exultare; et vere decet nos cumulatum illud sacrificium facere et animæ et corporis, quem Apostolorum orandi morem fuisse, ex Actis et ex Apostolo multis locis cognoscimus.

Oratio privata et publica.

V. Sed quoniam duplex precandi ratio est, privata et publica, private orationis pronuntiatione utimur, ut intimum studium et pietatem adjuvet: in publica, quæ ad incitandam fidelis populi religionem instituta est, certis statisque temporibus linguæ officio supersederi nullo modo potest.

Orare spiritu proprium christianorum.

VI. Hanc vero spiritu orandi consuetudinem, proprium christianorum hominum, infideles minime colunt, de quibus ita licet Christum Dominum loquentem audire: (a) Orantes nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt: putant enim, quod in multiloquio suo exaudiantur: nolite ergo assimilari eis: scit enim Pater vester quid opus sit vobis, antequam petatis eum.

Quid per loquacitatem in oratione prohibeatur.

VII. Cum autem prohibeat loquacitatem, longas tamen preces, quæ a vehementi ac diuturno animi studio proficiunt, tantum abest ut rejiciat, ut etiam suo exemplo nos ad eam rationem cohortetur: qui (b) non modo noctes in precatione

(a) Matth. 6, 7. — (b) Luc. 6, 12.

consumpsit, sed (a) ter eundem sermonem repe-
tiit. Tantum igitur statuendum est inani verbo-
rum sono minime exorari Deum. *Vide Aug. in
Epist. 121, ad Probam, c. 9.*

Hypocritarum preces rejicit Deus.

VIII. Nec vero ex animo orant hypocritæ, a
quorum consuetudine nos deterret Christus Do-
minus in hanc sententiam: Cum oratis, non eritis
sicut hypocritæ, qui amant in synagogis et in an-
gulis platearum stantes orare, ut videantur ab
hominibus: Amen dico vobis, receperunt merce-
lem suam.

Quid sit intra cubiculum orare.

IX. Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum
tuum, et clauso ostio, ora Patrem tuum in abs-
condito: et Pater tuus, qui videt in abscondito
reddet tibi. Cubiculum, quod hoc loco dicitur, ad
cor hominis referri potest: quod non satis est
ingredi, sed præterea ocludi oportet, ne quid ir-
rumpat, vel influat in animas extrinsecus, quo
precationis integritas violari possit: tum enim
cælestis Pater, qui omnium mentes et occultas
cogitationes maxime perspicit, orantis postula-
tionem concedit.

Orandum est assidue.

X. Requirit præterea oratio assiduitatem, quæ
quantam vim habeat, judicis illius exemplo, Dei
Filius ostendit (b), qui cum nec timeret Deum nec
hominem revereretur, victus assiduitate ac dili-
gentia viduæ, ejus postulationi concessit; itaque
assidue Deo preces faciendæ sunt.

Nota. Nec imitandi illi, qui semel aut iterum
orantes, nisi quod petunt, impetrarint, in ora-

(a) Matth. 26, 44. — (b) Luc. 18, 2.

tionem defatigantur: nulla enim hujus officii las-
situdine esse debet, quod nos Christi Domini, et
Apostoli docet auctoritas: quod si interdum vo-
luntas in eo defecerit, precibus a Deo petamus
perseverandi vim.

Orandum est Pater cælestis per Christum.

XI. Vult etiam Dei Filii orationem nostram ad
Patrem suo nomine pervenire: quæ ejus merito
et gratia deprecatoris in pondus assequitur ut
a cælesti Patre audiatur: est enim illa vox
apud sanctum Joannem: (a) Amen, amen, dico vo-
bis, si quid petieritis Patrem in nomine meo,
dabit vobis; usque modo non petitis quiddam
in nomine meo: Petite et accipietis, ut gaudium
vestrum sit plenum; et iterum: (b) Quodcumque
petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam.

Ferventer orandum.

XII. Imitemur ardens sanctorum hominum stu-
dium, quod in orando adhibebant. Gratiarum au-
tem actionem cum precatone jungamus, Aposto-
lorum exemplo, qui hanc consuetudinem perpetuo
servaverunt, quemadmodum apud Apostolum
licet videre (c).

Ut oratio sit efficax, ei adde jejunium.

XIII. Jejunium vero et eleemosynam ad oratio-
nem adhibeamus. Jejunium quidem certe maxime
est cum oratione sociatum: nam qui cibo et potu
sunt onusti, horum mens oppressa est sic, ut ne-
que Deum intueri, neque quid sibi velit oratio
cogitare possint. *Vide hæc de re Aug. in Psalm. 42
in fine et lib. De perfecta justitia, resp. 17. Item
sancti Leonis serm. 1 de Jejuniis septimi mensis:*

(a) Joan. 16, 25.— (b) Ib. 14, 14.— (c) Ephes. 1, 16, etc.

Petr. Chyrost. serm. 45. Bern. in Sent. sententia 11.

Elemosyna orationi adjungenda.

XIV. Sequitur elemosyna, quæ magnam et ipsa cum oratione societatem habet: Quis enim, cui facultas sit benigne faciendi ei quæ aliena misericordia vivat, nec opituletur proximo et fratri suo, se charitate præditum dicere audeat? aut quo ore is, qui expers sit charitatis, Dei auxilium imploret? nisi cum peccati veniam precatur, simul et a Deo suppliciter postulat charitatem.

Tria adversus peccatum remedia.

XV. Quare divinitus factum est, ut salutem hominum triplici hoc remedio subveniretur: cum enim peccando vel offendamus Deum, vel proximis violentem, vel nos ipsos lædamus, sacris precibus placatum reddimus Deum, elemosyna redimimus hominum offensiones, jejuniis proprias vitæ sordes eluimus: et quanquam singula prosint ad omnium scelerum genera, tamen proprie singulis iis peccatis quæ dicimus, apposita et accommodata sunt.

ORATIO DOMINICA.

PATER NOSTER. QUI ES IN CÆLIS.

Orationis dominicæ præmium.

I. Cum hæc formula christianæ precatæonis a Jesu Christo tradita, eam habeat vim, ut antequam ad preces postulationesque veniamus, certis verbis loco præmii nobis utendum sit, quibus pie ad Deum accedentes, fidentius etiam id facere possimus, parochi officium est illò distincte dilucideque declarare, ut alacrior plus populus ad preces adeat, sequæ cum Patre Deo acturum intelligat. *Orationem dominicam explicanti Tertul. in*

lib. De Orat. Cyrrian. in libro de Oratione dominica Cyril. Hierosol. Catech. 5. Mystag. Chyrost. hom. de Orat. domin. Hieronym. Theoph. Euthym. inc. 6. Marc. Ambros. lib. 4 de Sacrament. c. 4. August. Epist. 121, ad Probam. Item de Serm. Domini in monte, lib. 2, c. 5, 6, 7, 8, 9 et hom. 42; item de Bono perseverantiæ, c. 2 et seq. et serm. 126, 155 et 182, de Tempore. Item Cassian. col. 7. c. 18, 19, 20, 21. Div. Thom. in opuscul. et 2, 2, quæst. 85, art. 9.

Nota. Præmium autem, si spectes verba, brevissimum est: si res æstimes, gravissimum mysteriumque plenissimum.

Deus cur appellatur Pater.

II. Ac prima quidem vox quæ Dei jussu et institutione utimur in hac precatæone, est pater.

Prima ratio. — Nam etsi Salvator noster divinitatem hanc orationem præterere potuit aliquo verbo, quod plus majestatis haberet, exempli causa Creatoris aut Domini: tamen hæc omisit quæ timorem simul nobis afferre possent.

Secunda. — Illud autem adhibuit quod orantibus et aliquid a Deo petentibus, amorem fiduciamque conciliat; quid enim jucundius est Patris nomine, quod indulgentiam sonat et charitatem? *Vide sanctum Leon. serm. 6. de Nat. Domini. Thom. 1 p., q. 55, art. 1.*

Patris nomen cur Deo conveniat.

III. Quibus autem rationibus Patris nomen Deo conveniat, suppeditabit facultas docendi fidelem populum ex loco creationis, gubernationis ac redemptionis.

Prima ratio. — Num cum Deus hominem creaverit ad imaginem suam, nec illam cæteris animantibus impertiverit, ex hoc singulari munere

quo hominem ornavit, jure omnium hominum, nec fidelium modo, sed etiam infidelium, Pater in divinis Scripturis appellatur.

Secunda ratio. — A gubernatione vero sumere poterit argumentum, quod prospiciendo et consulendo utilitati hominum, præcipuo quodam curæ et providentiæ modo nobis præstat paternam charitatem.

De ministris divinæ gubernationis.

IV. Sed ut in hujus explicatione argumenti paternam Dei de hominibus curam melius agnoscat, de custodia Angelorum, in quorum tutela sunt homines, aliquid dicendum videtur.

Angelus custos cuilibet datur a Deo.

V. Est enim Dei providentiæ datum hoc negotium Angelis, ut custodiant humanum genus, singulisque hominibus præsto sint, ne gravius aliquid detrimentum accipiant. Nam ut parentes, si infesta et periculosa via filiis iter faciendum sit, custodes adhibent et periculorum adjutores: sic cælestis Parens in hoc itinere quod ad cælestem patriam contendimus, singulis nobis præposuit Angelos, quorum ope ac diligentiæ tecti, furtim paratos ab hostibus laqueos vitaremus, et factos in nos horribiles impetus repelleremus, iisque ducibus rectum iter teneremus, ne objectus aliquis error a fallaci adversario, nos de via posset deducere quæ ducit in cælum.

Custodiæ Angelorum utilitas.

VI. Quam vero habeat utilitatem hæc de hominibus Dei cura ac providentiæ singularis, cujus munus et administratio mandata est Angelis, quorum inter Deum et homines media est et interjecta natura, patet exemplis, quorum copiam suppeditant divinæ Litteræ, quæ testantur sæpe

Dei benignitate factum esse ut, inspectantibus hominibus, Angeli mirabiles res efficerent: quibus moneremur innumerabilia ejus generis, quæ sub oculis non caderent, a custodibus nostræ salutis Angelis effici utiliter ac salutariter.

Beneficia Raphaelis erga Tobiam.

VII. Raphael Angelus, (a) Tobię comes et dux itineris divinitus adjunctus, (b) illum duxit et reduxit incolumem.

Cui et adjumento fuit ne (c) ab immani pisce devoraretur, et quanta esset in ejus piscis jecore, felle et corde vis, demonstravit.

Ille dæmonium expulit, e usque impedita et colligata potestate, ne Tobię noceret, effecit.

Ille verum et legitimum matrimonii jus et usum adolescentem edocuit.

Ille Tobię (d) patri oculis capto lumina restituit.

Beneficia Angeli custodis erga D. Petrum.

VIII. Angelus item ille principis Apostolorum liberator, uberem præbebit materiam ad erudendum pium gregem de admirabili fructu curæ custodiaeque Angelorum, cum demonstrabunt parochi Angelum carceris tenebras illustrantem, (e) et Petrum tacto ejus latere e somno excitantem, solventem catenas, dirumpentem vincula, monentem ut surgeret, seque sumptis caligis et reliquo vestitu sequeretur: cum docebunt ab eodem Angelo Petrum per custodias libere ductum et carcerem et aperta denique janua in tuto collocatum.

Hæc exempla referre utile.

IX. Hujus generis exemplorum, quemadmodum

(a) Tob. 5, 6. — (b) Ib. 12. — (c) Ib. 6. — (d) Tob. 12. — (e) Act. 12.

diximus, referta est sanctarum Litterarum historia, quibus intelligimus quanta sit vis beneficiorum quæ confert in homines Deus, Angelis interpretibus et internuntiis, nec solum certa aliqua et privata de re missis, sed a primo ortu, nostræ curæ præpositis, et in singulorum hominum salutis præsidio collocatis.

Doctrinæ de custodia Angelorum utilitas.

X. Hanc doctrinæ diligentiam illa utilitas consequetur, ut audientium mentes erigantur, et ad agnoscendam et venerandam Dei paternam de se curam ac providentiam excitentur. *Si de Angelorum creatione et excellentia vis agere, redi ad primum Symboli articulum supra, p. 28.*

Divitiæ benignitatis Dei in nos quantæ.

XI. Commendabit autem hoc loco parochus in primisque prædicabit divitiis benignitatis Dei erga genus humanum, quem cum a primo parente nostri generis et peccati usque ad hanc diem offenderimus flagitiis ac sceleribus innumerabilibus; retinet tamen in nos charitatem, neque præcipuam illam de nobis curam deponit.

Dicere Deum oblivisci hominum grande malum.

XII. Quem si quis existimat hominum oblivisci, amens est, et in Deum jacit indignissimam contumeliam. Irascitur Israeli Deus propter ejus gentis blasphemiam, quæ se arbitrabatur cælesti ope desertam esse. Est enim in Exodo (a) : Tentaverunt Dominum dicentes : Estne Deus in nobis, an non? et apud Ezechielem : (b) Succenset eidem populo Deus, quod dixerat : Non videt

(a) Exod. 17, 7. — (b) Ezech. 6, 12.

Dominus nos, dereliquit Dominus nos, dereliquit Dominus terram. Ergo fideles his auctoribus a nefaria illa opinione deterrendi sunt, fieri posse, ut Deum capiat hominum oblivio.

Nota. In quam sententiam audire licet conquerentem de Deo apud Isaiam Israeliticum populum, contraque Deum stultum ejus querimoniam benigna similitudine refellentem. Est enim ibi : (a) Dixit Sion : Dereliquit me Dominus, et Dominus oblitus est mei ; cui Deus : Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui ? etsi illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te.

Deus nunquam hominum oblivisci probatur.

XIII. Quibus locis quanquam id liquido confirmatur, tamen ut penitus fideli populo persuadeatur nullum posse tempus accidere, quo deponat Deus hominum memoriam, quo eis non tribuat paternæ charitatis officia : parochi rem clarissimo primorum hominum exemplo comprobabunt, quos post neglectum violatuumque Dei jussum, cum acerbius accusatos, et horribili illa sententia condemnatos audis : (b) Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ ; spinas et tribulos germinabit tibi, et comes herbæ terræ : cum vides e paradiso (c) expulsos, et, ut omnis reditus spes adimeretur, cum in aditu paradisi collocatum legis Cherubim flammæ, tenentem igneum et versatilem gladium, cum ab ulciscente suam injuriam Deo illos intimis et externis molestiis conflictatos intelligis,

Attende.

Annón actum de homine putes? aut non credas

(a) Isa. 49, 14. — (b) Gen. 3, 17. — (c) Gen. 3, 25 et 24.

non modo divino illum auxilio nudatum, sed etiam cuius injuriæ propositum? Verumtamen in tantis divinæ iræ et ultionis iudiciis oborta est lux quædam Dei in eos charitatis: Fecit enim, (a) inquit, Dominus Deus, Adæ et uxori ejus tunicas pelliceas, et induit eos: quod maximum fuit argumentum, hominibus nullo unquam tempore defuturum Deum.

Nulla hominum injuria Dei amor exhauritur.

XIV. Hujus etiam sententiæ vim, non exhauriri Dei amore nulla hominum injuria, David expressit illis verbis: (b) Numquid continebit Deus in ira sua misericordias suas? Hanc Habacuc Deum affatus exposuit dum inquit: (c) Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis. Hanc sic Michæas aperuit: (d) Quis, Deus, similis tui? qui auferis iniquitatem, et transfers peccatum reliquiarum hæreditatis tuæ: non immittit ultra furorem suum, quoniam volens misericordiam est.

Deus subvenit in extremis.

XV. Omnino res ita se habet, cum maxime perditos nos, et Dei præsidio spoliatos arbitramur, tum maxime pro immensa sua bonitate nos quærit et curat Deus: sustinet enim in ira gladium justitiæ, nec cessat effundere inexhaustos misericordiæ thesauros.

Quam recte Deus vocetur Pater iterum ostenditur.

XVI. Magnam igitur vim habent ad declarandam præcipuam Dei rationem in amando tuendoque hominum genere, creatio et gubernatio. Sed tamen illud opus redimendi hominem sic eminet inter

(a) Gen. 3, 22. — (b) Ps. 76, 10. — (c) Hab. 3, 2. — (d) Mich. 7, 18.

duo superiora, ut beneficentissimus Deus parensque noster summam in nos benignitatem tertio hoc beneficio cumulatam illustrarit.

Cur filii Dei nominemur et simus.

XVII. Quare tradet spiritualibus filiis parochus et assidue eorum auribus inculcabit hanc præstantissimam Dei erga nos charitatem, ut intelligant se, quia redempti sint, admirabilem in modum Dei filios evasisse: Dedit enim, (a) inquit Joannes, eis potestatem filios Dei fieri, et ex Deo nati sunt.

Nota. Quam ob causam baptismus, quod primum redemptionis pignus et monumentum habemus, sacramentum regenerationis dicitur: inde enim nascimur Dei filii. Nam ipse Dominus: (b) Quod natum est ex spiritu, spiritus est; et: Oportet vos nasci denuo. Item Petrus Apostolus: (c) Renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum Dei vivi.

Beneficia redemptionis quanta.

XVIII. Hujus pondere redemptionis et Spiritum sanctum accepimus, et Dei gratia dignati sumus. Quo munere Dei filii adoptamur, quemadmodum ad Romanos scripsit apostolus Paulus: (d) Non accepistis spiritum serviutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, pater. Cujus vim et efficaciam adoptionis explanat sanctus Joannes ad hunc modum: (e) Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur et simus.

Deo ut patri quid debemus

XIX. His expositis, admonendus est fidelis po-

(a) Joan. 1, 12. — (b) Id. 3, 6. — (c) Petr. 1, 25. — (d) Rom. 8, 15. — (e) 1 Joan. 3, 1.

pulus, quid ipse vicissim debeat amatissimo patri Deo, ut intelligat quem amorem ac pietatem, quam obedientiam ac venerationem Creatori, gubernatori ac redemptori præstare, qua spe ac fiducia illum invocare oporteat.

Gravis error extirpandus.

XX. Sed ad erudiendam incitiam, dirigendam sententiæ perversitatem eorum, si qui tantummodo secundas res et prosperum vitæ cursum argumento esse existimant, Deum conservare nobis amorem suum, rebus autem adversis et calamitatibus, cum a Deo exercemur, id esse signum hostilis in nos animi, ac prorsus abalienatæ a nobis divinæ voluntatis.

Deus cum castigat, amat.

XXI. Demonstrandum erit cum (a) tangit nos manus Domini, minime id hostiliter facere Dominum, verum percutiendo sanare, et plagam a Deo venientem esse medicinam. Castigat enim peccantes, ut ea disciplina meliores faciat, et præsentis animadversione redimat ab exitio sempiterno.

Nam (b) visitat quidem in virga iniquitates nostras, et in verberibus peccata nostra, misericordiam autem suam non aufert a nobis.

Dum castigat Deus, quid agendum.

XXII. Quare monendi sunt fideles, ut in ejusmodi castigatione paternam Dei charitatem agnoscant et illud patientissimè Job in memoria et in ore habeant: (c) Ipse vulnerat, et medetur: percutit, et manus ejus sanabunt; ut illud usurpet quod sub persona Israelitici populi scripsit Jeremias: (d) Castigasti me, et eruditus sum, quasi

(a) Job. 19, 21. — (b) Ps. 88, 34. — (c) Job. 5, 18. — (d) Jer. 51, 18.

juvenculus indomitus: converte me, et convertar, quia tu Dominus Deus meus. Ut Tobie exemplum sibi proponant, qui cum in illa plaga cæcitate, paternam Dei manum cadentem sensisset, exclamavit: (a) Benedico te, Domine Deus Israel! quia tu castigasti me, et tu salvasti me.

In affectionibus non murmurandum.

XXIII. In quo maxime cavendum est fidelibus, ne etiamsi quovis incommodo affecti, quavis calamitate afflicti sint, Deum id ignorare existiment; ait enim ipse: (b) Capillus de capite vestro non peribit; imo vero se ipsi illo divini oraculi solatio consolentur, quod in Apocalypsi dictum est: (c) Ego quos amo, arguo et castigo; conquiescant in Apostoli cohortatione ad Hebræos: (d) Fili mi! noli negligere disciplinam Domini, neque fatigeris, dum ab eo argueris; quem enim diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit; quod si extra disciplinam estis, adulterini estis et non filii: patres quidem carnis nostræ eruditores habuimus, et reverebamur eos; non multo magis obtemperabimus patri spirituum, et vivemus.

A singulis cur Deus vocetur noster.

XXIV. Cum Patrem invocamus singuli et nostrum appellamus, decemur, ex dono ac jure divinæ adoptionis consequi necessario, ut fratres sint fideles omnes, et inter se fraternè amare debeant: (e) Omnes enim, inquit, vos fratres estis, unus est enim Pater vester qui in cælis est. Quare etiam in Epistolis fideles omnes Apostoli fratres appellant.

(a) Tob. 11, 17. — (b) Luc. 21, 18. — (c) Apoc. 5, 19. — (d) Heb. 12, 5. — (e) Matth. 23, 8.

Udenam simus fratres invicem et Christi.

XXV. Ex quo item conficitur illa consecutio necessaria, ut eadem adoptione Dei non solum inter se fideles universi fraternam necessitudine conjugantur: sed quia homo est unigenitus Dei Filius, fratres etiam ejus et nominentur, et sint: nam in Epistola ad Hebræos, cum de Filio Dei loqueretur, scripsit Apostolus: (a) Non confunditur fratres eos vocare, dicens: (b) Nuntiabo nomen tuum fratribus meis: quod tanto ante David Christo Domino prædixerat. Ipse vero etiam Christus sic apud Evangelistam loquitur ad mulieres: (c) Ite, nuntiate fratribus meis ut eant in Galilæam, ibi me videbunt.

Etiā in cælo Christus est frater.

XXVI. Quod tum ab eo dictum esse constat, cum jam excitatus a mortuis immortalitatem esset consecutus, ne quis existimet fraternam hanc cognationem ejus resurrectione et in cælum ascensu dissolutam esse. Tantum enim abest ut hanc conjunctionem et charitatem Christi resurrectione diremerit, ut ex illa majestatis et gloriæ sede, tum, cum de omnibus omnis memoriæ hominibus judicabit fideles minimos ab eo (d) fratrum nomine appellandos acceperimus.

Cohæredes sumus Christi.

XXVII. Qui autem fieri potest ut Christi fratres non simus, cujus cohæredes (e) dicimur? Est enim primogenitus ipse; constitutus (f) hæres universorum, nos vero secundo loco geniti, cohæredes ejus, pro modo cælestium donorum, pro ratione

(a) Heb. 2, 11.—(b) Psal. 21, 23.—(c) Matth. 28, 10.—(d) Id. 23, 40.—(e) Rom. 8, 17.—(f) Heb. 1, 2.

charitatis, quam præbuerimus nos ministros et coadjutores Spiritus sancti.

Nota præmonitionis.

Quo auctore ad virtutem, salutaresque actiones impellimur et incendimur, ut ejus freti gratia in certamen salutis fortiter descendamus, quo sapienter constanterque confecto decursoque hujus vite spatio justum coronæ premium capimus a celesti parente, omnibus qui eundem cursum tenuerint constitutum. Non enim, ut ait Apostolus, (a) iniustus est Deus ut obliviscatur operis nostri et dilectionis.

Ex animo Deus vocandus est noster. Cur?

XXVIII. Quam vero hanc ex animo vocem noster proferre debeamus, sancti Chrysostomi sententia declaratur, qui Deum inquit libenter christianum audire, non solum pro se, sed pro altero deprecantem: quod pro se orare natura est, pro altero gratiæ; pro se necessitas cogit, pro altero fraterna charitas hortatur, quibus illa subjunxit.

Nota. Jucundior est Deo quam charitas fraterna commendat quam ea quæ necessitate pronuntiat. *Chrysost. hom. 14 operis imperfecti in Matth.*

Admonitio magni momenti.

XXIX. In hac tanta materia salutaris orationis monere et hortari debet parochus omnes omnis ætatis, generis, ordinis, ut communis hujus fraternæ necessitudinis memores, comiter et fraterne se gerant, neque se aliis alii præferant insolentius.

Nota. Nam etsi in Ecclesia Dei diversi sunt officiorum gradus, tamen illa varietas graduum

(a) Heb. 6, 10.

et munerum fraternæ necessitudinis conjunctionem minime tollit.

Similitudo.

Quemadmodum in hominis corpore varius usus et diversa functio membrorum nihil agit, quamobrem hæc, vel illa corporis pars membri munus, et nomen amittat.

Equalitas inter christianos.

XXX. Propone tibi eum qui regia sit potestate: an is igitur, si fidelis est, frater non est omnium, qui christianæ fidei communionem continentur? Maxime quid ita? quia non est Deus alius is, ex quo divites et reges nati sunt, ab eo a quo pauperes et qui in regum potestate sunt, extiterunt: sed unus Deus, et parens, et Dominus omnium.

Christianorum par nobilitas.

XXXI. Itaque una spiritualis ortus omnium nobilitas, una dignitas, unus splendor generis, cum omnes ex eodem spiritu, ex eodem fidei sacramento nati simus filii Dei, et ejusdem hæreditatis coheredes. Nec vero alium Christum Deum habent copiosi et potentes homines, alium tenuiores et infirmi: non aliis sacramentis sunt initiati, nec aliam hæreditatem regni cælestis expectant, Fratres sumus omnes, et, ut inquit Apostolus ad Ephesios, (a) membra sumus corporis Christi, de carne ejus et de ossibus ejus. Quod idem in Epistola ad Galatas significat Apostolus: (b) Omnes filii Dei estis per fidem in Christo Jesu: quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis: non est Judæus neque Græcus; non est servus neque liber; non est masculus neque fe-

(a) Ephes. 5, 50.— (b) Gal. 5, 26.

mina: omnes enim vos unum estis in Christo Jesu.

Hæc doctrina christianis sæpius inculcanda.

XXXII. Hæc autem accurate versanda res est pastoribus animarum, et scienter illis in hac sententia commorandum: est enim accommodatus locus non minus ad confirmandos et excitandos inopes et abjectos homines, quam ad coercendam deprimentamque arrogantiam locupletum atque potentium. Cui hominum incommodo uti mederetur, urgebat Apostolus fraternam hanc charitatem, et inculcabat fidelium auribus.

Quo affectu recitari debeat PATER NOSTER.

XXXIII. Cum igitur has Deo preces facturus es, christiane, memineris te tanquam filium ad Patrem Deum accedere: itaque cum precationem ordiris, et illud, Pater noster, pronuntias, cogita quem in loco te summa Dei benignitas extulerit, qui non ut servum ad Dominum adire invitum ac timidum, sed ut ad patrem filium voluntarium securumque confugere jusserit.

Quanta pietate sit orandum.

XXXIV. Qua in memoria et cogitatione, quo vicissimum studio et pietate tibi orandum sit considera: danda enim est tibi opera, te ut talem præbeas, quem esse decet Dei filium: id est, ut oratio et actiones tuæ non indignæ sint divino genere, quo te dignari voluit beneficentissimus Deus. Ad hanc officii rationem nos Apostolus cohortatur, cum ait: (a) Estote ergo imitatores Dei, sicut filii charissimi: ut vere de nobis dici possit, quod ipse Apostolus scripsit ad Thessalonicenses: (b) Omnes vos filii lucis estis et filii diei.

(a) Eph. 5, 1.— (b) 1 Thess. 5, 2.

Quomodo sit Deus ubique.

XXXV. *Qui es in cælis.* Constat inter omnes qui recte de Deo sentiunt, ubique locorum et gentium esse Deum, quod non ita intelligendum est, quasi esse distributus in partes, una parte locum unum, alia alium occupet ac tueatur; nam Deus spiritus est, omnis expers divisionis. Quis enim audeat Deum tanquam in vestigio positum, loci alicujus finibus circumscribere, cum ipse de se dicat: (a) Numquid non cælum et terram ego impleo?

Deus est ubique totus.

XXXVI. Quod rursum sic accipiendum est, Deum cælum ac terram, quæque cælo ac terra comprehensa sunt, vi sua ac virtute complecti, non autem ipsum ullo loco contineri: adest enim rebus omnibus Deus, vel creatis ipsas, vel conservans creatas, nulla regione, nullis finibus, vel circumscriptus, vel ita definitus, quominus et naturam et potestatem suam præsens ubique constituat. Quod beatus David expressit illis verbis: (b) Si ascendero in cælum, tu illic es. *August. lib. 1 Conf. c. 5. D. Thom. 1 p., q. 8, art. 2.*

Cur Deus in cælo esse dicatur.

XXXVII. Verum etsi præsens adsit Deus in locis et rebus omnibus, nullis, ut diximus, terminis definitus, tamen in divinis Scripturis sæpe dicitur habere domicilium suum in cælis.

Prima ratio. — Quod ideo factum videmus, quod cæli, quos suspicimus, sunt nobilissima mundi pars, iidemque manent incorrupti, præstantes vi, magnitudine ac pulchritudine cæteris corporibus, certisque ac stabilibus motibus præditi.

(a) Jer. 25, 24. — (b) Psalm. 158, 8.

Secunda ratio. — Ergo ut excitaret hominum animos Deus ad contemplandum infinitam suam potestatem ac majestatem, quæ maxime elucet in opere cælorum, se in divinis Scripturis habitare testatur in cælis; sæpe etiam, quod res est, declarat nullam esse mundi partem, quæ non præsentî Dei natura et potestate comprehensa sit.

Tertia ratio. — Quanquam in hac cogitatione fideles non solum communis omnium parentis imaginem sibi proponant, sed etiam in cælo regnantis Dei, ut oraturi meminerint, mentem animumque esse referendum ad cælum, quantumque spei ac fiduciæ affert eis Patris nomen, tantum christianæ humilitatis ac pietatis adjungat præstans illa natura ac divina majestas Patris nostri qui est in cælis.

Quarta ratio. — Quæ verba præfinitum etiam orantibus, quid petendum sit: omnis enim postulatio nostra, quæ ad hujus vite usum ac necessitatem pertineat, nisi cum cælestibus sit conjuncta bonis, et ad illum finem dirigatur, inanis est et indigna christiano.

Nota. Quare monebunt pios auditores parochi de hac ratione præcationis, et ad monitionem illa Apostoli auctoritate comprobabunt: (a) Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera Dei sedens, quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.

DE PRIMA PETITIONE.

SANCTIFICETUR NOMEN TUUM.

Quandam recte ordinetur oratio.

I. Quid a Deo petendum, quove ordine id agendum sit, magister ipse ac Dominus omnium do-

(a) Coloss. 3, 1.